

แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ของชุมชนเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

วันที่รับบทความ	08/08/2566
วันที่แก้ไขบทความ	04/10/2566
วันที่ตอบรับบทความ	05/10/2566

สมเกียรติ แดงเจริญ^{1,*} เพ็ญภา หวังที่ชอบ²
สุกัลณ์ จงรักษ์²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการให้บริการโฮมสเตย์ การจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว 2) พัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารออนไลน์ และ 3) พัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดทำบัญชี ระบบบัญชีโดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะ ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประธานกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่ม และผู้จัดทำบัญชี เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การให้บริการโฮมสเตย์ การจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว มีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของพื้นที่นั้น และการส่งเสริมการพัฒนาที่พักประเภทโฮมสเตย์ ยังไม่มีนโยบายในการส่งเสริมในการพัฒนาที่พักประเภทโฮมสเตย์ 2) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารออนไลน์ ยังไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ 3) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดทำบัญชี ระบบบัญชี การวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบัน จะใช้วิธีประมาณ ไม่มีการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน มีความสามารถในงานบัญชีเล็กน้อย การวิเคราะห์ต้นทุนปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมตามหลักการบัญชีต้นทุน

คำสำคัญ : พัฒนา ส่งเสริมการท่องเที่ยว ต้นทุน

^{1,*} สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
อีเมล : toatanu@gmail.com

² สาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Guidelines for Developing Homestays to Promote Tourism of Koh Rien Community, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Received 08/08/2023

Revised 04/10/2023

Accepted 05/10/2023

Somkiet Dangcharoen^{1,*} Pennapa Wangtichob²

Supaluk Jongruk²

Abstract

This research article aimed 1) to develop community enterprises in providing homestay services and organizing activities and travel routes, 2) to develop community enterprises in marketing, public relations, and online communication, and 3) to develop community enterprises in accounting and accounting systems. Purposive sampling was used to select a sample group, namely Baan Thai Koh Community Enterprise Group, Koh Rien subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The key informants were a group president, members of a group, and accountants. As for research tools, the researcher used an interview consisting of open-ended questions to collect data. The results showed that 1) in developing community enterprises in providing homestay services and organizing activities and travel routes, there was promotion of local wisdom through ecotourism, which was regarded as one of the uniqueness of that area. However, there was no policy to promote the development of homestay accommodation. 2) The development of community enterprises in marketing, public relations, and online communication was not yet clear and concrete. There was still a lack of knowledgeable personnel understanding in this area. 3) As for the development of community enterprises in accounting and accounting systems, production cost analysis currently used was the estimation method with no break-even analysis and a little ability in accounting work. Cost analysis currently used did not cover accounting principles.

Keywords: Develop; Promote tourism; Cost

^{1,*} Management Program, Faculty of Management Science, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
e-mail: Toatanu@gmail.com

² Accounting Program, Faculty of Management Science, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งเศรษฐกิจหลักของประเทศไทยที่ช่วยสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือ GDP ประเทศให้เติบโต โดยตัวเลขจากสภาการเดินทางและการท่องเที่ยวโลก หรือ World Travel & Tourism Council (WTTC) ระบุว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเจริญเติบโตให้แก่เศรษฐกิจโลก ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นภารกิจของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทการท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ และพร้อมที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายในมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพเข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3, 2566) ซึ่งมุ่งมองปัญหาด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนมีส่วนสำคัญ รวมถึงพฤติกรรมและความรู้ในชุมชนยังไม่เพียงพอ เนื่องจากความสัมพันธ์ด้านความรู้กับพฤติกรรมไม่มีความสัมพันธ์กัน ชุมชนมีความรู้สูงแต่พฤติกรรมในการอนุรักษ์ธรรมชาติยังน้อยอยู่ ส่วนจริยธรรมและการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรยังมีไม่มาก สาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดเจตคติพฤติกรรมที่เอื้อต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการขาดสิ่งดังกล่าวแม้เพียงด้านเดียวก็อาจส่งผลกระทบการในต่าง ๆ (Maya & Gonen, 2008, pp.7-9)

การดำเนินงานด้านโฮมสเตย์นั้นถือเป็นสิ่งหนึ่งที่จะต้องให้เกิดความสมดุลกับกิจกรรมท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติควบคู่ไปกับประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ก็จะช่วยให้อโฮมสเตย์มีคุณค่าโดดเด่นคู่ไปด้วยโฮมสเตย์บ้านท้ายเกาะ ตั้งอยู่ที่ 19 หมู่ที่ 2 ตำบล เกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เป็นโฮมสเตย์ที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา จุดเด่นคือ ได้สัมผัสรูปแบบการใช้ชีวิตริมแม่น้ำ สามารถทำกิจกรรมทางน้ำ บรรยากาศร่มรื่น เย็นสบาย เหมาะกับการพักผ่อน และมีพื้นที่กว้างขวางสามารถรับจัดงานเลี้ยงได้ นอกจากนี้ เส้นทางยังเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม พบว่า กลุ่มประสบปัญหาเรื่อง การพัฒนาปรับปรุงห้องพัก และบริเวณโดยรอบให้สอดคล้องกับบริบทริมแม่น้ำเจ้าพระยา เน้นการสร้างอัตลักษณ์ให้เป็นที่รู้จัก การจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว ปัญหาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ พัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อเพิ่มจำนวนลูกค้า

เข้าพักให้มากขึ้น ขยายฐานลูกค้าให้มีครบทุกกลุ่ม ปัญหาด้านระบบบัญชีเพื่อให้ทราบรายได้ รู้ค่าใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสม และจากการศึกษาองค์ประกอบในการจัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านสภาพแวดล้อมพบว่ายังไม่ครอบคลุมบริบทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรจะมีการปลูกฝังความรู้เจตคติต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ (Palmer & Neal, 1990, p.22)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อการส่งเสริมอาชีพและการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับมากขึ้น และยังช่วยพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการให้บริการโฮมสเตย์ การจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว
2. เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารออนไลน์
3. เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดทำบัญชี ระบบบัญชี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะ ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประธานกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่ม และผู้จัดทำบัญชี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อรวบรวม สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่สนใจในการพัฒนาโฮมสเตย์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ต่อเดือน อาชีพหลักของครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน โดยข้อมูลที่ได้นำมาแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตาราง

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของพื้นที่ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยตัวแปรด้านที่พัก ขนมหไทย อาหารพื้นบ้าน ความปลอดภัย อัยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิก การนำเที่ยว ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม รายได้เสริมและการเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน การบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ และการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การจัดทำเพจ ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ของไทย

1.3 การวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อหาจุดคุ้มทุนของโฮมสเตย์

1.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาโฮมสเตย์ ในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ของพื้นที่ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ศึกษาจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยไปสอบถามสำรวจข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนหนึ่งและค้นคว้าทางเว็บไซต์ของหน่วยงานอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งได้แก่พัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะ ใช้การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ (Indepth Interview) และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มานำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย และสรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นจากการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ของพื้นที่ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยตัวแปรด้านที่พัก ขนมหไทย อาหารพื้นบ้าน ความปลอดภัย อัยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิก การนำเที่ยว ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม รายได้เสริมและการเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน การบริหารของกลุ่ม โฮมสเตย์ และการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การจัดทำเพจ ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ของไทย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ต้นทุนและการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิต และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มานำเสนอข้อมูลในรูปแบบการคำนวณ การบรรยาย และสรุปผลการวิจัย โดยสูตรในการคำนวณ มีดังนี้

1. สูตรการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต (เบญจมาศ อภิสิทธิ์ปัญญา, 2550,น. 17)

1.1 ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่าย
ในการผลิต

2. สูตรการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้กำไรส่วนเกิน (ศศิวิมล มีอำพล, 2550,น. 5-9)

2.1 จุดคุ้มทุนเป็นหน่วย = $\frac{\text{ต้นทุนคงที่รวม}}{\text{กำไรส่วนเกินของหน่วย}}$

$$2.2 \text{ จุดคุ้มทุนเป็นบาท} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่รวม}}{\text{กำไรส่วนเกินของหน่วย}}$$

3. สูตรการวิเคราะห์ราคาขาย (ศศิวิมล มีอำพล, 2550, น. 5-9)

3.1 กำหนดราคาขายจากต้นทุนผันแปร

$$\text{ราคาขาย} = \text{ต้นทุนผันแปร} + (\text{อัตราส่วนเพิ่ม} \times \text{ต้นทุนผันแปร})$$

3.2 กำหนดราคาขายจากต้นทุนรวม

$$\text{ราคาขาย} = \text{ต้นทุนรวม} + (\text{อัตราส่วนเพิ่ม} \times \text{ต้นทุนรวม})$$

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาโฮมสเตย์ นำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์เป็นรายด้าน เพื่อใช้อธิบายประเด็นข้อมูลสำคัญ และสรุปผลการศึกษาวิจัย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ด้วยวิธีการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ข้อมูล วิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาผ่านกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำเสนอโดยบรรยายเชิงพรรณนาผลการศึกษารूपได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการให้บริการโฮมสเตย์ การจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว

1.1 แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนบ้านท้ายเกาะ ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ของตำบลเกาะเรียน มีนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งในพื้นที่ตำบลเกาะเรียนมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น วิสาหกิจชุมชนขนมไทยป้ามะลิ ผู้สืบสานตำนานขนมไทยท้าวทองกีบม้า ซึ่งมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะ ศาลเจ้าแม่ขันทอง เป็นรูปแกะสลักปิดทองสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ซึ่งมีอายุหลายร้อยปี และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอัจฉริยะเกาะเรียน เป็นวิสาหกิจการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบระบบปิด นอกจากแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ตำบลเกาะเรียนยังมีการไหว้พระ 9 วัด โดยสารทางเรือ เพราะว่าพื้นที่ตำบลเกาะเรียนส่วนใหญ่จะติดแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของพื้นที่นั้น

1.2 แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการส่งเสริม การพัฒนา ที่พักแรมประเภทโฮมสเตย์

จากการศึกษา พบว่า ตำบลเกาะเรียนยังไม่มีนโยบายในการส่งเสริมในการพัฒนาที่พักแรมประเภทโฮมสเตย์ และยังไม่มีการส่งเสริมให้ชุมชนในตำบลเกาะเรียนจัดทำที่พักแรมประเภทโฮมสเตย์ เนื่องจากในพื้นที่ช่วงฤดูน้ำหลาก น้ำจะท่วมสูงทุกปี และยังประสบปัญหานักท่องเที่ยวเข้ามาพักแรมน้อย และบางช่วงไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอาศัยพักเลย เนื่องจากพื้นที่ของตำบลเกาะเรียนยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร นอกจากนี้ ตำบลเกาะเรียนยังอยู่ไม่ห่างไกลจากอำเภอพระนครศรีอยุธยาอีกด้วย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะสนใจแต่ที่พักในอำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาที่พักแก่ชุมชนของตำบลเกาะเรียน ยังไม่มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนด้วยว่ามีความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือที่พักแรมหรือไม่ ซึ่งต้องมีการเสนอโครงการเพื่อพิจารณาขออนุมัติจัดสรรงบประมาณ

2. ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารออนไลน์

2.1 การประชาสัมพันธ์ของชุมชนยังไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะเรียนมีเอกสารเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในตำบลเกาะเรียนแก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะเรียนเองไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ด้วยตนเองแต่อย่างใด อาศัยเพียงการบอกเล่าปากต่อปากของนักท่องเที่ยวเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะมีสื่อออนไลน์จากหลากหลายหน่วยงานที่ลงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนตำบลเกาะเรียน เช่น เว็บไซต์และเฟซบุ๊กของชุมชนแล้ว แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานใด ๆ ที่ช่วยผลักดันให้เกิดวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะมากขึ้น ยังขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของโฮมสเตย์บ้านท้ายเกาะอย่างต่อเนื่อง รวมถึงช่องทางออนไลน์ เช่น Youtube, Tiktok ยังไม่มี

3. ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดทำบัญชี ระบบบัญชี

3.1. สภาพทั่วไปของกลุ่มในปัจจุบัน พบว่า มีนายสุนทร รื่นพานิช อายุ 50 ปี เป็นประธานกลุ่มโฮมสเตย์ เป็นคนในพื้นที่ตำบลเกาะเรียนตั้งแต่กำเนิด จึงทราบสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชนตำบลเกาะเรียนเป็นอย่างดี ประสบการณ์ในการทำงานด้านโฮมสเตย์ 20 ปี สมาชิกในกลุ่ม 20 คน ลักษณะโฮมสเตย์เป็นบ้านทรงไทย จำนวน 2 หลังและบังกะโล่ จำนวน 1 หลัง ลักษณะการให้บริการส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าในกลุ่มเพื่อนหรือนักท่องเที่ยวที่ชอบกิจกรรมทางน้ำการวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบัน จะใช้วิธีกะประมาณ ไม่มีการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน การกำหนดราคาขายห้องพักจะใช้การกะประมาณ มีความสามารถในการงานบัญชีเล็กน้อย การวิเคราะห์ต้นทุนปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมตามหลักการบัญชีต้นทุน

3.2 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของโฮมสเตย์ สำหรับโฮมสเตย์บ้านท้ายเกาะนี้ เมื่อนำต้นทุนคงที่มาคำนวณจุดคุ้มทุน พบว่า จุดคุ้มทุนเป็นหน่วยคำนวณจากต้นทุนคงที่เท่ากับ 50,000 บาท ราคาขายต่อหน่วย เท่ากับ 750 บาท และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย เท่ากับ 300 บาท เมื่อคำนวณแล้วผลลัพธ์ที่ได้เท่ากับ 111.11 หน่วย ส่วนจุดคุ้มทุนเป็นบาทคำนวณจากต้นทุนคงที่เท่ากับ 50,000 บาท

กำไรส่วนเกินต่อหน่วย เท่ากับ 450 บาท และราคาขายต่อหน่วย เท่ากับ 750 บาท เมื่อคำนวณแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้เท่ากับ 83,333.33 บาท หมายความว่าวิสาหกิจชุมชนจะต้องขายห้องพักให้ได้ 111.11 ห้อง หรือประมาณ 112 ห้อง จึงจะคุ้มทุน และต้องมีรายได้ 83,333.33 บาท จึงจะคุ้มทุน เพราะฉะนั้น โฮมสเตย์จะต้องมีรายได้รวมต่อเดือนอย่างต่ำ 83,333.33 บาท

3.3 การวิเคราะห์ต้นทุนผลิตโฮมสเตย์ และการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม โดยโฮมสเตย์ จะมีห้องพักหลายราคา ได้แก่ 1) ห้องพักเดี่ยววิวสวน การวิเคราะห์ต้นทุนห้องพักเดี่ยววิวสวน มีต้นทุนต่อหน่วยห้องละ 450 บาท ราคาขาย 750 บาท จะมีกำไร 300 บาท 2) ห้องพักเดี่ยววิวแม่น้ำ การวิเคราะห์ต้นทุนห้องพักเดี่ยววิวแม่น้ำ มีต้นทุนต่อหน่วยห้องละ 400 บาท ราคาขาย 800 บาท จะมีกำไร 400 บาท 3) ห้องพักครอบครัววิวแม่น้ำ การวิเคราะห์ต้นทุนห้องพักครอบครัววิวแม่น้ำ มีต้นทุนต่อหน่วยห้องละ 500 บาท ราคาขาย 950 บาท จะมีกำไร 450 บาท 4) ห้องพักครอบครัว การวิเคราะห์ต้นทุนห้องพักครอบครัว มีต้นทุนต่อหน่วยห้องละ 430 บาท ราคาขาย 800 บาท จะมีกำไร 370 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถจำแนกและอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ด้านการให้บริการโฮมสเตย์ การจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะ ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงพื้นที่ตำบลเกาะเรียนมีแหล่งท่องเที่ยวหลาย และพื้นที่ตำบลเกาะเรียน ส่วนใหญ่จะติดแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของพื้นที่นั้น ชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือกันในทุกด้าน รวมถึงการส่งเสริม การพัฒนาที่พักแรมประเภทโฮมสเตย์ยังไม่มี การส่งเสริมให้ชุมชนในตำบลเกาะเรียนจัดทำที่พักแรม ประเภทโฮมสเตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติคุณ วงษ์จ้อย (2558, น.4) ได้ศึกษาการบริหารจัดการที่พักนักท่องเที่ยวในลักษณะวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์ : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่าวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์จะมีองค์ประกอบหลักในการบริหารจัดการที่ดีทั้งทางด้านบ้านพัก การร่วมมือของชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติที่พักรจะเป็นโฮมสเตย์แบบทรงไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ จึงส่งผลให้ได้รับรางวัล ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งของชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hermann (2002, p.2111-A) ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ในโรงเรียนใหม่แห่งหนึ่ง ผลการศึกษา พบว่ามีปัจจัยสำคัญ 4 ปัจจัยที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีการปฏิสัมพันธ์และเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน การมีค่านิยม และความเชื่อร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การมีพลังและอิทธิพลเชิงกลุ่ม โดยสรุปปัจจัยทั้ง 4 นั้นจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนจนสามารถ

ลดความขัดแย้ง และการกีดกันลดลงไปได้ และในด้านการส่งเสริมการพัฒนาที่พักแรมประเภทโฮมสเตย์นั้น ตำบลเกาะเรียนยังไม่มีนโยบายในการส่งเสริมในการพัฒนาที่พักแรมประเภทโฮมสเตย์ และยังไม่มี การส่งเสริมให้ชุมชนในตำบลเกาะเรียนจัดทำที่พักแรมประเภทโฮมสเตย์ ชุมชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วม ในการพัฒนาในชุมชนมีประชากรจำนวนมากส่งผลให้มีความคิดที่แตกต่าง ส่วนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ชุมชนได้นำมาพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการอนุรักษ์ ปลูกฝังจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ ให้เห็นคุณค่าและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงรวมถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาที่พักแรมชุมชนของตำบลเกาะเรียน ยังไม่มีการสนับสนุนงบประมาณอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนด้วยว่ามีความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือที่พักแรมหรือไม่ ซึ่งต้องมีการเสนอโครงการเพื่อพิจารณาขออนุมัติจัดสรรงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohamed (1996, p.156) ได้ศึกษาข้อจำกัดและศักยภาพการจัดการทรัพยากรของชุมชนในประเทศเคนยา ผลการศึกษา พบว่ามี 4 ปัจจัยข้อจำกัดที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในชุมชน คือ ระดับฐานะของคนในชุมชน ความแตกต่างด้านความสัมพันธ์ภายในชุมชนความขัดแย้ง และความไม่เหมาะสมของนโยบาย และหลักโครงสร้างเกี่ยวกับหลักการอนุรักษ์และการพัฒนา กฎหมายสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการทรัพยากรของชุมชนเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรที่มีศักยภาพเด่น คือ การได้ผลประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนจึงส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีพของชุมชนท้องถิ่นควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากร

2. ด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารออนไลน์

การประชาสัมพันธ์ของชุมชนยังไม่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่เน้นการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนในส่วน ของวิสาหกิจชุมชนบ้านท้ายเกาะเรียนเองไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ด้วยตนเองที่จะให้นักท่องเที่ยว ต่างชาติได้ทราบและได้มาสัมผัสกับวิถีชีวิตของประชาชน อาศัยเพียงการบอกเล่าปากต่อปากของ นักท่องเที่ยวเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พิศา จันทรมณี (2562, น.2) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผลการศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาศักยภาพการตลาดบริการของโฮมสเตย์ สมาชิก ควรมีการพัฒนาที่พักให้มีมาตรฐานอยู่เสมอ มองหาอัตลักษณ์ของกลุ่มเพื่อสร้างความแตกต่าง ด้านบริการเช่น อาหาร กิจกรรม สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถแข่งขันด้านราคากับคู่แข่งได้ ทั้งนี้ ควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อให้มากขึ้น เช่น website email หรือกลุ่มต่าง ๆ ควรเพิ่มป้ายบอกทาง ให้ชัดเจนเช่นเดียวกับ Yahaya (2004, pp.65-75) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมโฮมสเตย์ในประเทศ มาเลเซีย ผลการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวใหม่ในประเทศมาเลเซีย คือ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะตระหนัก ว่ามีศักยภาพในการพัฒนาชนบทและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะช่วย

ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติดูแลสัมผัสวิถีชีวิตของประชาชนภายในประเทศ นอกจากนี้ Jamaludin, Othman & Awang (2012, pp.451-459) ได้ศึกษาโฮมสเตย์ชุมชนที่ได้รับการกล่าวถึงในเว็บบอร์ดต่าง ๆ รัฐบาลมาเลเซียได้รับการส่งเสริมอย่างเข้มแข็งต่อการท่องเที่ยวและโปรแกรมโฮมสเตย์ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจของคนในชนบท ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะของโฮมสเตย์ที่จะประสบความสำเร็จสองชุมชนตามโปรแกรมโฮมสเตย์ที่ได้รับการคัดเลือก 48 ชุมชน คือ ชุมชนของ Kg. LaklokMachang and Kg.Suri และ Tumpat, Kelantan กิจกรรมที่โฮมสเตย์ทั้งสองแห่งทำนั้นค่อนข้างมีการบริหารจัดการองค์กรได้ดี คือยังมีการละเล่นแบบดั้งเดิมการทำอาหาร การแสดง ซึ่งถือเป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองต่อผู้เข้าพักเพิ่มเติมอีก

3. ด้านการจัดทำบัญชี ระบบบัญชี

มีสภาพทั่วไปของการใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารจัดการของกลุ่มในการวิเคราะห์ต้นทุนไม่ถูกต้อง ไม่ครอบคลุมกับหลักการบัญชีต้นทุน มีความสามารถในการวิเคราะห์ต้นทุนเล็กน้อย สอดคล้องกับ ศิริรัตน์ แซ่เฮ้ง และคณะ (2558, น. 622-629) ได้ศึกษา การวิเคราะห์ต้นทุนและระบบบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า ศักยภาพในการจัดทำบัญชีและระบบบัญชีต้นทุน มีการทำถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน ความสามารถในการบัญชีเล็กน้อยถึงปานกลาง การคำนวณต้นทุนและการกำหนดราคาขายโดยการกะประมาณ ซึ่งไม่ครอบคลุมระบบบัญชีต้นทุนตามหลักการบัญชีที่ถูกต้อง และส่วนกำหนดราคาขายโดยเปรียบเทียบกับต้นทุน สรุปได้ว่า โฮมสเตย์บ้านท้ายเกาะนั้นใช้การกำหนดราคาโดยพิจารณาจากคู่แข่งรายอื่นเปรียบเทียบ และคู่แข่งในละแวกใกล้เคียง ซึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงและนำต้นทุนการผลิตมาใช้ประกอบในการกำหนดราคาขายแต่ยังไม่ถูกหลักบัญชีต้นทุน ทำให้การตั้งราคาขายต่อหน่วยต่ำเกินไปส่งผลให้ได้กำไรน้อยกว่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล จงพิทักษ์สกุล และดวงรัตน์ โพธิ์เงิน (2563, น. 147-152) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุน และการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มบ้านคลองทรายตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ผลิตยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบันทึกรายการบัญชีขาดความสามารถในการคำนวณต้นทุนที่ถูกต้อง ส่งผลให้การกำหนดราคาขายที่ยังไม่ถูกหลักการคำนวณต้นทุน ซึ่งต้นทุนของโฮมสเตย์นั้นจะมีปัจจัยหลักที่มาจากภาครัฐบาล ถ้าโฮมสเตย์ได้รับเงินสนับสนุนเพียงพอจะสามารถลดต้นทุนลงได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ronningen (2010, pp.15-29) ได้ศึกษานวัตกรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในชนบทของนอร์เวย์ ผลการศึกษาพบว่า เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดเล็กหรือโฮมสเตย์ได้ซึ่งเมื่อขาดเงินทุน ก็จะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยเป็นอยู่ไป เป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ที่มีเรื่องของบริการ และการเข้ามาของคนต่างถิ่นในรูปแบบของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ โฮมสเตย์ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับ

Bhan (2014, pp.13-15). ได้ศึกษาการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในประเทศอินเดีย ผลการศึกษาพบว่าอุปสรรคที่ทำให้การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ล้มเหลว ส่วนหนึ่งมาจากการขาดบุคลากรที่มีทักษะ ขาดการศึกษาหรือการฝึกอบรมและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพและเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนตำบลเกาะเรียนให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ต่อไป
2. ควรสื่อสารและให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการบริการ เส้นทางท่องเที่ยวและการบริหารจัดการให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. ควรทำการศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชน และชุมชนรอบข้าง
4. ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น รูปแบบการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนตำบลเกาะเรียน ความคาดหวังของคนในชุมชนจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชน
5. สถาบันการศึกษา และหน่วยงานการท่องเที่ยวร่วมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการทำวิจัยที่ด้านการยกระดับและพัฒนาโฮมสเตย์ให้เป็นปัจจุบันและมีความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- กิตติคุณ วงษ์จ้อย. (2558). การบริหารจัดการที่พักนักท่องเที่ยวในลักษณะวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์ : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาเคหศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3. (พ.ศ. 2566 – 2570). ค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2566,จากhttps://drive.google.com/file/d/12-qp4UFjmLAKks2_UW3ux2SB8bh_Umpg/view.
- ณัฐพล จงพิทักษ์สกุล และดวงรัตน์ โพธิ์เงิน. (2563). การวิเคราะห์ต้นทุนและการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มบ้านคลองทราย ตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(5), น. 147-152
- เบญจมาศ อภิสิทธิ์ปัญญา. (2550). การบัญชีต้นทุน 1. กรุงเทพมหานคร : ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด.
- พิมพ์พิศา จันทร์มณี (2562). รายงานการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. ลำปาง : วิทยาลัยอินเตอร์เทค ลำปาง.
- ศศิวิมล มีอำพล. (2550). การบัญชีเพื่อการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อินโฟโมนิ่ง จำกัด.
- ศิริรัตน์ เช็งเส้ง และคณะ. (2558). การวิเคราะห์ต้นทุนและระบบบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ชุมชน : อาหารและสมุนไพร. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53 : สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (น. 622-629) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bhan, S. (2014). Homestay tourism in India: Opportunities and challenges. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*. 3(2), pp. 13-15.
- Hermann, Denise Louise. (2002). Understanding the Formation of Community in a New School A Case Study of River Bluff High School. *Dissertation Abstracts International*. 63(6): p. 2111-A.
- Jamaludin, M., Othman, N. & AwangA.R.(2012). Community Based Homestay Programme: A Personal Experience. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 42, pp. 451-459.
- Maya, Negev & Gonen Sagy. (2008). Evaluating the Environmental Literacy of Israeli Elementary and High School Students. *Dissertation Abstracts International*. 6(4), pp. 7-9.

- Mohamed, Mohamed A. (1996). Community-based Resource Management: Constraints and Potentials a Kenyan Case Study. **Masters Abstracts International**. 34(1), p. 156.
- Palmer, A. & Nea U.K. (1990). **Environmental Education in the Primary School**. Oxford: Basil Blackwell.
- Ronningen, M. (2010). Innovation in the Norwegian rural tourism industry: Results from a Norwegian survey. **The Open Social Science Journal**. 3(2), pp. 15-29.
- Yahaya Ibrahim. (2004). Homestay Program in Malaysia: Development and Prospect. **Asian Journal on Hospitality and Tourism**. 3(1), pp. 65-75.